

УДК 655:336.225

*Л.П. Шендерівська, старш.
Національний технічний
університет України
«Київський політехнічний
інститут»*

ВПЛИВ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА НА РОЗВИТОК ВИДАВНИЧО- ПОЛІГРАФІЧНОЇ ГАЛУЗІ

Виявлено основні відмінності чинного податкового законодавства і нового Податкового кодексу України. Обґрунтовано вплив податкових норм на розвиток видавничо-поліграфічної галузі. Узагальнено економічно доцільні моделі учасників співпраці в новому податковому полі.

Ключові слова: Податковий кодекс України, ПДВ, податок на додану вартість, пільгове оподаткування, розвиток

The main differences between the current tax legislation and the new Tax Code of Ukraine are revealed. The influence of tax rules on the development of publishing and printing industry is justified. Economically feasible models of cooperation of participants in the new tax field are generalized.

Key words: Tax code of Ukraine, preferential taxation, value added tax, development.

Вступ. Стабільність законодавства сприяє позитивній динаміці розвитку бізнесу. Часті зміни ускладнюють прийняття управлінських рішень, є на заваді оперативній адекватній реакції суб'єктів господарювання.

Основні нарікання на сучасну податкову законодавчу базу: неоднозначність трактувань, що викликає потребу у підзаконних актах, коментарях; складність системи оподаткування: велика кількість податкових баз, для яких встановлюються ставки; різночитання певних нормативно-правових положень; часті зміни, інколи в зворотній хронології.

Податкові норми і системи аналізують науковці та практики. С. Чекашкін наголошує на пріоритетності фіскальної функції податків, доцільності скасування податкових пільг [7, с. 8]. І.О. Лютий, М.В. Романюк обґрунтовують необхідність пільгового оподаткування малих підприємств [4]. Про соціальне значення спрощеного оподаткування зазначає А. Поритко [6, с. 38]. Вивченню ролі податкової системи для структурних змін, інноваційного розвитку присвячені наукові пошуки Л.П. Максимової, Д.С. Федорченко [5]. Аналіз впливу ПДВ на фінансовий стан суб'єктів бізнесу представлений в дослідженнях Н.В. Ярової [8].

Переважно науковці і практики характеризують функції податків загалом, вивчають окремі види податків, але недостатньо комплексних досліджень впливу податків на розвиток суб'єктів підприємництва.

Постановка завдання. Мета даного дослідження — обґрунтувати вплив податкового законодавства на розвиток видавничо-поліграфічної галузі. Проблема вивчена з використанням методів структурно-логічного, системно-структурного аналізу.

Результати. Культурний рівень суспільства залежить у т.ч. від стаю і перспектив видавничої справи. Це — основна мотивація суб'єктів галузі при відстоюванні права на пільгове оподаткування. Податкове стимулювання необхідне галузям, які позитивно впливають на індекс людського розвитку, потребують підтримки у конкурентній боротьбі з іншими галузями, значимі для соціально-економічного розвитку [5, с.62]. До них належать виробники, розповсюджувачі видавничої продукції.

Податкове навантаження формується переважно ставками ПДВ та податку на прибуток. Чинність Закону «Про державну підтримку книговидавничої справи» від

06.03.2003 р. [3] гарантувала до 01.01.2008 р. звільнення від ПДВ та податку на прибуток видавців, виготівників книжкової продукції за виключенням видань рекламного та еротичного характеру. Для розповсюджувачів книжкової продукції встановлювалася нульова ставка ПДВ та 25 % податку на прибуток. Обов'язкова умова в обох випадках — видання мають бути виготовлені в Україні. З набуттям чинності Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо державної підтримки книговидавничої справи в Україні» пільги були подовжені до 01.01.2015 р. [2].

Податковим кодексом України [1] до 01.01.2015 р. збережена нульова ставка ПДВ, податку на прибуток для тих же суб'єктів видавничо-поліграфічної галузі за аналогічних умов; окрім того звільняється від оподаткування прибуток по виданнях рекламного характеру.

Норми збірки податкових законів, ухвалені 02.12.2010 р. розширили номенклатуру поліграфічної видавничої і невидавничої продукції, для якої скасовується ПДВ. Його ставка впливає на попит, адже він сплачується кінцевими споживачами. На основі дослідження проведеного у Швеції, виявлено обернено пропорційну залежність між ставкою ПДВ та попитом на книжкову продукцію: кожен відсоток приросту ПДВ спричинює такий же відсоток падіння попиту, і навпаки [6, с. 39]. Наразі групу пільговиків (без часового обмеження) формують: видання друкованих засобів масової інформації та книжок, крім видань еротичного характеру, учнівські зошити, підручники та навчальні посібники вітчизняного виробництва, словники українсько-іноземної або іноземно-української мови. Йдеться про операції постачання та доставки на митній території України. Потребує роз'яснень питання про віднесення суб'єктів галузі до операцій постачання, чи включені у дану групу книготорговельні підприємства та організації. Різничитання усуне випуск довідника пільг.

Може обумовити негативні прояви у фінансовому стані бізнес-одиниць норма Податкового кодексу України про дату виникнення податкових зобов'язань. Нею вважається дата зарахування коштів від покупця; дата відвантаження товарів [1]. Якщо кошти від покупця не надійшли на рахунок продавця (постачальника), останній змушений здійснювати пошук джерел покриття податкового зобов'язання. Здійснюється це шляхом вилучення коштів з обороту, залученням кредитних ресурсів, останні, як відомо, є недешевими. Як наслідок — зменшення ресурсів розвитку підприємства, зниження його ліквідності [8, с. 232].

В цілому Податковим кодексом України передбачена 17 % та нульова ставка ПДВ, поступово зменшуватиметься ставка податку на прибуток з 23 до 16 %. У поле 0 % податку на прибуток з 01.04.2011 до 01.01.2016 р. потрапляються суб'єкти господарювання з річним розміром доходу не більше ніж три мільйони гривень, чисельністю працівників не вище 20 осіб (протягом трьох попередніх послідовних років) та нарахованої щомісячної зарплати працівникам не менше ніж дві мінімальні зарплати. Якщо в період набрання чинності ПКУ суб'єкт був зареєстрований платником єдиного податку, для отримання пільги по оподаткуванню прибутку критерій — обсяг виручки від реалізації до одного мільйона гривень та середньооблікова чисельність до 50 осіб. Як показав аналіз, підприємства видавничо-поліграфічної галузі, які задовольняють вищенаведеним умовам, можуть додатковий рік (2015-й) залишати у власному розпорядженні більше коштів для розширеного відтворення. Дана норма не відноситься до оптової торгівлі і посередництва в оптовій торгівлі (у т.ч. книжкової, видань друкованих засобів масової інформації), хоча неодноразово наголошувалося на негативних наслідках руйнації гуртової ланки книжкової торгівлі.

Відміна нульової ставки податку на прибуток для пільгових категорій товарів стимулюватиме суб'єктів видавничо-поліграфічної галузі до реалізації стратегії диверсифікації з метою пошуку додаткових джерел отримання прибутку. Пільгове оподаткування супроводжують також негативні прояви: створюється прецедент для пошуку тінювих схем ухилення від оподаткування, перекладання податкового тягаря на дисциплінованих платників [5, с. 59].

Видавничо-поліграфічний бізнес є переважно малим (понад 80 % загального числа суб'єктів галузі). Значна кількість представників працює за спрощеною системою оподаткування. Якщо система оподаткування представників малого бізнесу орієнтована на регулювання і стимулювання, державний бюджет наповнюється за рахунок зростання суб'єктів малого підприємництва [4, с. 36]. Позитивно, що у 2011 році вона буде чинною не лише для фізичних осіб (з граничним обсягом виручки від реалізації продукції 500 тис. грн), але і для юридичних (аналогічний показник — 1 млн грн).

Специфіка видавничої продукції, як показали дослідження, полягає у такому: не належить до товарів першої необхідності, має тривалий термін реалізації, переважно передається книготорговельним організаціям на умовах консигнації. Протекцією для видавничого бізнесу є норма податкового кодексу України, згідно з якою операції по договору консигнації, що не передбачають передачу права власності на таке майно, не потрапляють ані до доходів, ані до витрат платника податку.

Передумовою приросту обсягу виробництва для підприємств, які здійснюють розробку, тиражування, розміщення реклами є відміна витратних обмежень на проведення реклами.

Для підприємств поліграфічної галузі необхідний пошук дешевих джерел прямих інвестицій, тому вони орендують необоротні активи, у т.ч. за кордоном. Для них податковим кодексом України закріплені податковий кредит за митним ПДВ, тобто створюються позитивні умови розвитку.

Для усіх груп основних засобів новим податковим законодавством запроваджуються зменшені норми амортизації. Насамперед це не сприяє ефективному розвитку поліграфічного бізнесу: друкарське обладнання — капіталомістке, інноваційна активність виробників поліграфічного обладнання — висока, очевидна потреба у нетривалому амортизаційному періоді для прискорення оновлення основних засобів. Для порівняння: до моменту набуття чинності Податкового кодексу України, для основного технологічного устаткування поліграфічних підприємств амортизаційний період становить близько 5-ти років, за новими нормами — 12 років.

Негативний вплив матимуть введення обмежень щодо віднесення на витрати роєлті. Останні — звична практика для видавництва.

Незначно ускладнить навантаження на витрати суб'єктів торгівлі, видавництва, які відкривають свої торгові точки, збільшення плати за торговий патент (чинна верхня межа на місяць — 320 грн, згідно зі ПКУ максимальна величина для Києва та Київської області становитиме 0,4 від мінімальної заробітної плати).

Істотною перешкодою для розвитку видавничого, поліграфічного, книготорговельного бізнесу, який базується на співпраці із численними контрагентами, часто фізичними особами та юридичними особами, які належать до платників єдиного податку, є законодавча заборона загальносистемникам, починаючи з 01.04.2011 року, відносити на витрати ті, які здійснені у зв'язку з придбанням у одиниць товарів (робіт, послуг) та інших активів. Високою стає ймовірність зростання соціальної напруженості, економічного спаду у малому бізнесі, теперішні кризові явища посиляться з набранням чинності КПУ.

Зазначена вище вимога про віднесення витрат дозволяє зробити висновок про економічну доцільність таких моделей учасників співпраці: загальносистемник — загальносистемник; платник єдиного податку — платник єдиного податку; загальносистемник → товар (інші активи) → платник єдиного податку.

Висновки: норми Податкового кодексу України обмежать можливості розвитку платників єдиного податку, погіршать ситуацію зі стимулюванням малого підприємства (воно переважає в т.ч. у видавничо-поліграфічній галузі); не сприятимуть прискоренню технічного оновлення; відміна нульової ставки податку на прибуток для пільгових категорій товарів може спричинити спад їх виробництва, одночасно

зменшення ставки ПДВ, податку на прибуток для не пільгових представників галузі загострить конкуренцію; вимога щодо незмінності податків, зборів, їхніх ставок протягом бюджетного року сприятиме підвищенню надійності прогнозів розвитку суб'єктів господарювання.

Визначення специфіки видавничої продукції в контексті податкового законодавства; обґрунтування характеру, наслідків впливу основних норм Податкового кодексу України на діяльність суб'єктів видавничої діяльності, поліграфії та книгорозповсюдження, створює інформаційну базу для підвищення якості формування стратегій розвитку бізнесу.

Подальші дослідження доцільно присвятити вивченню фактичних наслідків впливу законодавчих змін на економічні показники суб'єктів бізнесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]: від 02 грудня 2010 року №2755-VI. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=2755-17>

2. Про внесення змін до деяких законів України щодо державної підтримки книговидавничої справи в Україні [Електронний ресурс]: закон України від 18 вересня 2008 року №521-IV. — Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T080521.html

3. Про державну підтримку книговидавничої справи в Україні [Електронний ресурс]: закон України від 06 березня 2003 року №601-IV. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=601-15>

4. Лютий І.О. Проблеми та перспективи спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва в Україні [Текст] / І.О. Лютий, М.В. Романюк // Фінанси України. — 2007. — №6. — С.31–38.

5. Максимова Л.П. Вплив системи податкового регулювання на конкурентоспроможність вітчизняної економіки [Текст] / Л.П. Максимова, Д.С. Федорченко // Фінанси України. — 2007. — №6. — С.56–63.

6. Поритко А. Останнє читання [Текст] / А. Поритко // Контракти. — 2010. — № 46. — С.38–39.

7. Чекашкін С. «Ями — не перешкода». Розвиток бізнесу в Україні можливий лише за створення рівних умов для всіх суб'єктів господарювання [Текст] / С. Чекашкін // Вісник податкової служби України. — 2008. — №31. — С.6–9.

8. Ярова Н.В. Вплив ПДВ на фінансово-господарську діяльність підприємств [Текст] / Н.В. Ярова // Актуальні проблеми економіки. — 2009. — №5. — С.230–236.

linaokto@ukr.net

Надійшла до редколегії 15.04.2011 р.